

ortaya çıktığı skandal ve hükümete artan baskılar gündeme tekrar erken seçimin gelmesine neden oldu. Birkaç kez ertelenen seçimlerin nihayet 5 Haziran'da yapılmasına karar verildi. Yolsuzluklar nedeniyle sıkıntılı günler yaşayan Makedonya'da geçtiğimiz hafta Cumhurbaşkanı Gyorge İvanov'un Telekulak Skandalı'nda adı geçen 56 siyasetçinin affedilerek, yargılanmasının önünü kapatması adeta bardağı taşıran son damla oldu. İşsizlik oranlarının resmi rakamlarda bile yüzde 20'nin üzerinde olduğu 2 milyonluk ülkede, 2006 yılından beri mutlak güç olan Nikola Gruevski karşıtlarının sayısının bu son kararlar ciddi miktarda arttığı görülüyor. İsmi vermek istemeyen Arnavut kökenli Makedonyalı bir politikacı, "Gruevski hükümetle birlikte devletin bütün organlarını ele geçirdi. Makedonya adeta Gruevski'nin patron olduğu bir şirket gibi yönetiliyor" diyor ve devam ediyor: "Ama bu şirket patronunun her geçen gün zenginleştiği, çalışanlarının da bir o kadar fakirleşip mutsuz olduğu bir şirkete dönüştü."

Muhafiflerinin sayısının her geçen gün arttığı ama yine de seçimlerin favorisi olarak görülen Nikola Gruevski 36 yaşında ülkenin başbakanı oldu. Yaş ortalaması çok genç bir kabineyle göreve başlayan başbakan, ülke ekonomisini düzeltmek ve eski Yugoslavya'dan kalan hantal devlet yapısını ortadan kaldırmak için birçok düzenlemeyi parlamentodan geçirmeyi başardı. Özellikle yabancı yatırımcıları ülkesine çekmek için önemli teşvikler hazırlayan Gruevski yönetimindeki hükümet, 2008 yılından sonra bu alandaki çalışmaların meyvesini toplamaya başladı. Aralarında Türkiye'nin de olduğu çok sayıda ülkeden yatırımcı çekmeyi başardı. Yine bu dönemde Makedonya, gerek Avrupa Birliği (AB), gerekse NATO üyeliği için önemli adımlar attı. Ama Yunanistan ile ülke adı nedeniyle sorun yaşayan Makedonya, bu ülkenin engellemeleri nedeniyle iki önemli organizasyona üye olamadı.

Başbakan Gruevski bu süreçte ülkenin en önemli siyasi figürü olurken, lideri olduğu VMRO -DPMNE partisi de yavaş yavaş devlet mekanizmasını ele geçirdi. Muhalefet partilerinden Türk Hareket Partisi (THP) lideri ve bir dönem devlet başkanlığı görevinde

bulunan Adnan Kahlı, "Gruevski ve ekibi iktidarda kaldığı sürece antidemokratik bir yapı oluşturdu. Gerek seçim sistemini, gerekse devletin bütün yaptırım gücünü kullanarak seçim sonuçlarını istedikleri gibi çıkarabiliyorlar" diyor ve devam ediyor: "Haziran'da yapılacak erken seçimlere de bu şekilde demokratik olmayan koşullarda girersek, değişen çok fazla bir şey olmayacak. Ülkemizdeki siyasi istikrarsızlık artarak devam edecek."

5 Haziran seçimlerinden sonra siyasi istikrar sağlanamaması şimdilik üstü örtülmüş etnik sorunları da gün yüzüne çıkarabilir. Makedonya'nın bağımsızlığından beri önemli bir sorun olan, 2000'lerin başında sıcak çatışmaya dönüşen ve 2001 yılında Ohri anlaşması ile soğumuş gibi görünen Arnavut-Makedon gerilimi zaman zaman alevlenebiliyor. Ama Arnavut partilerinin hükümet ortağı olması ve uluslararası kuruluşların etkisiyle olaylar büyümeden kapanıyordu. Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden Doç. Dr. Caner Sancaktar, "Oluşacak siyasi istikrarsızlık ülkedeki etnik sorunların daha şiddetli bir şekilde gündeme gelmesine neden olabilir" diyor ve ekliyor: "Şu anda Üsküp'te ve diğer büyük şehirlerde yönetime karşı yapılan protestolarda Makedonların olduğunu görüyoruz. Eğer sahaya Arnavutlar da inerse çok daha kötü bir senaryoya karşı karşıya kalabiliriz."

Şüphesiz Makedonya'daki bu gösteriler hem ülke siyaseti, hem de genel olarak Balkanlar için pozitif bir anlam da taşıyor. Zira büyük çoğunluğu Makedon olan göstericilerin etnik bir söylemi de yok. "Bugüne kadar bu çapta büyük gösterilerde Makedonlar içinde buldukları kötü durumdan Arnavutları sorumlu tutar ve Arnavutları protesto ederlerdi. Oysa bugün siyasetin şeffaf olmasını protesto ediyorlar ve karşılıklarına aldıkları Makedon siyasetçiler" diyor Caner Sancaktar ve devam ediyor: "Bu şekilde etnik grupların sorunların kaynağı olarak birbirlerini suçlamaktan vazgeçmesi hem Makedonya, hem de Balkanlar'daki etnik sorunların aşılmasında önemli bir adım olabilir."

Genç protestocuların Lazar, Haziran seçimlerinden çok umutlu değil. "Özellikle Cumhurbaşkanının

yolsuzluk skandalında adı geçen siyasetçileri koruması, Makedonya'daki devlet mekanizmasının ne kadar yozlaştığını ortaya koyuyor" diyor Lazar ve devam ediyor: "Biz ne yaparsak yapalım bu sistemi değiştirmemiz çok zor. Seçimlerden sonra ben yine işimin başıma dönüp geçinmek için çalışacağım. Ama bu siyasi tablo devam ederse bugünleri bile arayacak hale geleceğiz." — Mehmet Erdoğan Elgin

Sözün Özü: Makedonya, protestoların gölgesinde erken genel seçime hazırlanıyor

Balkanlar Sırbistan'a AB Yolunda Hırvatistan Vetosu

► Düşman kardeşler yine rahat durmuyor

► Hırvatistan'ın vetosu Berlin Süreci'nin kâğıt üzerinde kaldığını gösteriyor

Ocak 2014'te Avrupa Birliği (AB) ile katılım müzakerelerine başlayan, geçtiğimiz Aralık ayında ise müzakere sürecinde ilk iki faslı açan Sırbistan, müzakere sürecinde komşusu ve AB'nin en genç üyesi Hırvatistan'ın blokajıyla karşı karşıya kaldı. Sırbistan, Haziran 2016'da yargı ve temel haklar ile adalet özgürlük ve güvenlik konularını kapsayan 23 ve 24'üncü fasılları müzakereye açmaya hazırlanırken, Hırvatistan, 7 Nisan 2016 tarihinde toplanan AB Konseyi çalışma grubu toplantısında 23'üncü faslın müzakereye açılmasına karşı çıktı.

23'üncü ve 24'üncü fasıllar, Komisyonun 2012 yılında benimseydiği "yeni yaklaşım" ve 2014 yılında ortaya koyduğu "temel konuların öncelikli olarak ele alınması" (fundamentals first) ilkesi doğrultusunda müzakere sürecinin kalbinde yer alıyor. Öyle ki genişleme politikasının modus operandisi bu iki faslın katılım müzakerelerinin erken safhasında açılması, bu alanlardaki gelişmelerin tüm süreç boyunca yakından takip edilmesi ve katılım müzakerelerinde en son

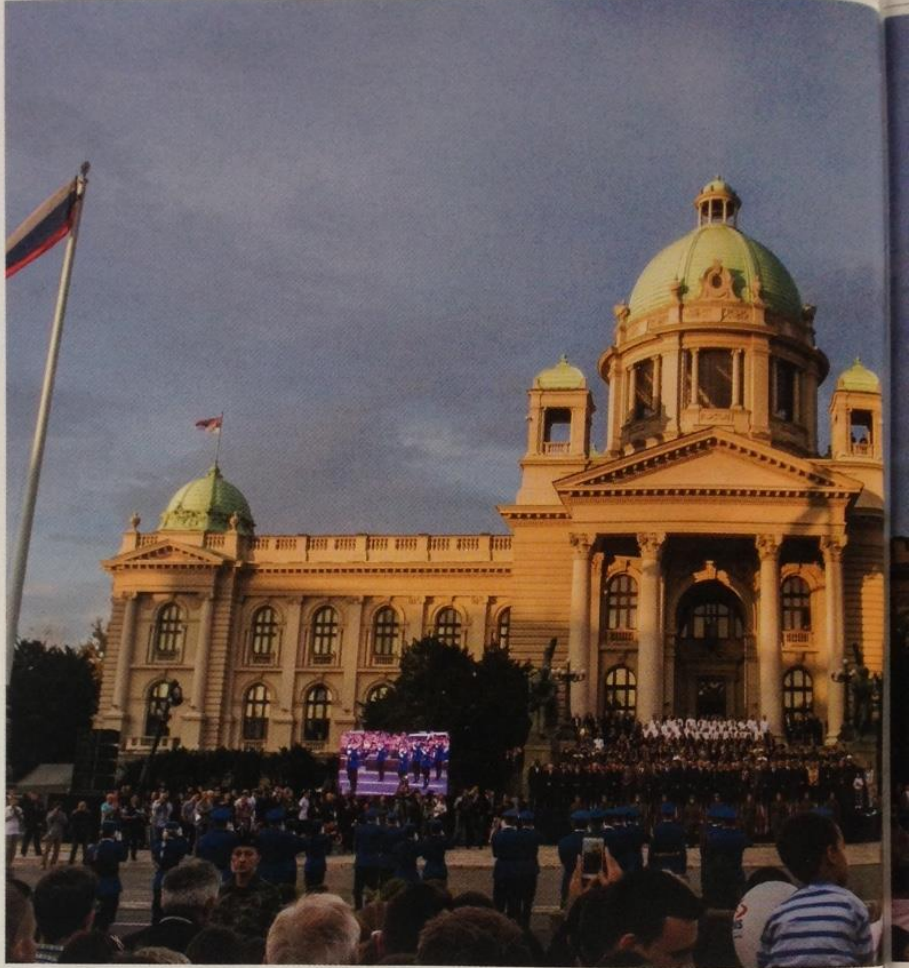
Küresel Ekonomi

kapatılması üzerine kurulu. Hatta Komisyona göre, bu alanlarda yaşanan gelişmeler, katılım müzakerelerinin genel hızı açısından belirleyici öneme sahip. Bunun ötesinde, yolsuzluk, örgütlü suçlar, yargı sisteminin bağımsızlığı ve azınlık hakları konularının Batı Balkan coğrafyasındaki ülkelerde en sorunlu alanların başında gelmesi de, 23'üncü ve 24'üncü fasılın açılması için acil kılan diğer faktörler. Sırbistan özelinde, Kosova ile ilişkilerin normalleştirilmesini kapsayan 35'inci fasıl ile 23'üncü ve 24'üncü fasıllarda kaydedilen gelişmelerin, katılım müzakerelerinin genel hızını belirleyeceği de Komisyon tarafından açıkça ortaya koyuluyor.

Zagreb yönetiminin 23'üncü fasılın açılmasını veto etmede gösterdiği gerekçeler Sırbistan'daki Hırvat azınlığa yapılan muamele, Lahey'deki Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ile iş birliği ve Sırp mahkemelerin Eski Yugoslavya'nın diğer kesimlerinde işlenen savaş suçlarına ilişkin yetkilerini ilgilendiriyor. Zagreb'in 23'üncü fasıl üzerindeki blokajı kaldırması için öne sürdüğü üç talep ise Sırbistan'daki Hırvat azınlığın haklarının korunması, Sırbistan'ın ICTY ile tam işbirliği yapması ve Sırp mahkemelere Eski Yugoslavya'da işlenen savaş suçları için mevcut sınırları dışında yargılama yetkisi tanıyan 2003 tarihli yasanın iptal edilmesi.

Hırvat yetkililer, Sırbistan'daki Hırvatların hakları konusunda, özellikle Sırbistan'da yaşayan Hırvat azınlığın parlamentoda temsilinin sağlanması üzerinde duruyor. ICTY ile işbirliği konusunda Zagreb, Belgrad'ın, Hırvatistan ve Bosna-Hersek'te insanlığa karşı suç ve savaş suçu işlediği iddialarıyla yargılanan (ancak 31 Mart 2016 tarihinde hakkında tartışmalı şekilde beraat kararı verilen) Vojislav Šešelj'in Lahey'de duruşmada hazır bulunması konusunda yeterli kadar baskı yapmadığını savunuyor. Savaş suçları yasası konusunda ise Hırvatistan, Sırbistan'ın tüm Eski Yugoslavya topraklarında adeta "mini bir Lahey mahkemesi" (yani ICTY) rolü üstlenmeye çalıştığını iddia ediyor.

Söz konusu taleplerin 23'üncü fasıl ile ilişkili, AB standartlarına uygun ve meşru talepler olduğunu savunan Zagreb hükümeti, Belgrad'ın üyelikini sekteye uğrattığı yönündeki iddialara da karşı çıkıyor. Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar-Kitarović'e göre bu, "blokaj değil, AB

kriterlerine uyum meselesi." Zagreb'in talepleri karşısında hazırlıksız yakalanan Belgrad içinse bunlar, katılım müzakereleri sürecinden bağımsız olarak ele alınması gereken ikili konular.

Sırbistan'da 24 Nisan Pazar günü gerçekleşecek (Bu yazı kaleme alındığında seçimler henüz gerçekleşmemişti) seçimler öncesinde Belgrad-Zagreb hattında yaşanan gerginlik, seçimlerde Šešelj'in başkanı olduğu Sırp Radikal Partisi gibi aşırı milliyetçi partilerin elinin güçlenmesine ve Başbakan Aleksandar Vučić'in kan kaybetmesine yol açabilir. Sırbistan'ı 2020 yılına kadar AB üyeliğine taşımayı hedefleyen reformları kabul etmede kararlı olduğunu ortaya koyan Vučić'in seçimlerde yenilgi almasının, AB'nin de çıkarlarıyla örtüşmeyeceği açık.

Bunun yanında, 23'üncü fasıl konusunda yaşanan anlaşmazlık, son dönemde Zagreb-Belgrad hattında yaşanan ilk sorun değil. Mülteci krizinin yarattığı baskı nedeniyle Eylül

2015'te Hırvatistan ve Sırbistan arasında bir ticaret savaşının eşliğinden dönüldüğünü ve birkaç hafta önce ICTY'nin Šešelj kararının da ilişkilerin gerilmesinde rol oynadığını belirtmek gerekiyor.

Özellikle komşusu Slovenya'nın vetosu nedeniyle AB üyelik sürecinde aksaklıklarla karşılaşmış olduğu varsayıldığında Hırvatistan'ın, Sırbistan'ın katılım müzakerelerinde veto kartını oynamasının pek de centilmence bir hareket olmadığı görülüyor. Hırvatistan'ın AB üyelik süreci, önce Piran Koyu'na ilişkin sınır anlaşmazlığını, daha sonra Eski Yugoslavya'da miras kalan Ljubljanska Banka'nın borcuna ilişkin anlaşmazlığı gerekçe gösteren Sloven hükümetinin engeline takılmıştı. Hırvatistan, Ekim 2011'de katılım müzakerelerini tamamlayıp AB'nin 28'inci üyesi olmaya hak kazandığında, komşularının AB üyelik sürecini ikili anlaşmazlıkları kullanarak sekteye uğratmama sözü vermişti. Hırvatistan, kendi deneyimlerinden

Sırbistan
Parlamentosu

aldığı dersle verdiği bu sözü de çabuk unutmuşa benziyor. AB'nin en genç üyesi Hırvatistan'ın üyelikten sadece üç yıl sonra, komşusu Sırbistan'ın katılım müzakerelerinin henüz başında veto kartını kullanması, diğer AB başkentlerinde eleştirilmesine yol açtı ve marjinalleşmesine zemin hazırladı. Buna karşılık AB'nin bu gibi adımlar karşısında bir yaptırım gücü bulunmuyor. Genişleme sürecinde oybirliğine dayalı karar alma süreci değişmedikçe vetoların süreceğini öngörmek ise zor değil.

Üye devletlerin, AB üyeliğini ikili anlaşmazlıklarda AB'nin bekleme odasındaki komşularından taviz elde etmek veya iç siyasette puan toplamak için kullanmaları, yeni bir uygulama değil. AB genişleme politikasının yakın geçmişine bakıldığında bunun birçok örneğini görmek mümkün. Türkiye'nin bizzat tecrübe ettiği gibi Kıbrıs meselesi bağlamında katılım müzakerelerinin altı faslı GKRY (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi)'nin 2009 tarihli tek

yanlı deklarasyonu askıya alınmış durumda. 2007 yılında Türkiye'nin üyeliğine karşıtlığıyla bilinen Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin de iç siyasette puan toplama kaygısıyla, beş faslıda müzakereleri engellediği halen hafızalarda. İsim sorununu bahane eden AB üyesi komşusu Yunanistan'ın vetosu nedeniyle Komisyon'un olumlu görüş bildirmesine rağmen 2009 yılından bu yana katılım müzakerelerine başlayamamış olan Makedonya ise bir diğer örnek...

Tüm bunlar hafızalardayken, Zagreb'in Sırbistan'ın katılım müzakerelerinde iki faslı askıya alması, bir déjà vu hissi yaratıyor. Buna rağmen, Batı Balkan ülkeleri arasında bu gibi restleşmelerin başlaması, AB için tehlikeli bir oyuna işaret ediyor. Batı Balkan ülkeleri arasındaki sınırların birçok noktada tartışmalı olması, Eski Yugoslavya'dan miras kalan çok sayıda çözüme kavuşturulmamış konu, uzlaşma ve iyi niyet faktörünün ortadan kalkması halinde AB üyelik sürecinde yaşanabilecek benzer sıkıntıların da habercisi olabilir. AB ise bu gibi konuların ele alınması için doğru mekanizmalara sahip değil. Her ne kadar Batı Balkan ülkeleri, Merkel öncülüğünde 2014'te hayata geçirilen Berlin Süreci kapsamında, geçtiğimiz yıl aralarındaki sorunları komşularının AB ile bütünleşme süreçlerini aksatmak için kullanmama sözü verse de, Hırvatistan'ın vetosu bunların yalnızca kâğıt üzerinde kaldığı izlenimini veriyor.

— *Yeliz Şahin

Sözün Özü: Hırvatistan komşusu Sırbistan'ın AB üyelik sürecine taş koydu.

Kırım Meselesi

'Kırım Tatar Halkına Güveniyorum'

- ▶ "Rusların kendisi Kırım'da tatil yapmamak için her yolu deniyor"
- ▶ "Batı, işgale karşı keskin ifadeler kullanırken din kardeşlerimiz sessiz kalıyor"

İstanbul'da yapılan İslam İşbirliği Teşkilatı İstanbul Zirvesi'nin katılımcıları arasında Kırım Tatarlarının lideri, Ukrayna Parlamentosu milletvekili Mustafa Abdülcemil Kırımoglu da yer alıyordu. Biz de kendisiyle, hem

zirve hem de Kırım'ın geleceğiyle ilgili konuştuk.

İslam İşbirliği Teşkilatı Konferansı'nın İstanbul Zirvesi'nde bulundunuz. Bu noktada İslam dünyasının Kırım Tatarlarının davasına bakışlarında bir değişim hissettiniz mi?

Öncelikle Türkiye'ye çok teşekkür ediyoruz bizi böyle bir zirveye davet ettikleri için. Burada Rusya'dan korkan ve Rusya ile yakın ilişki kurmak isteyen çok sayıda ülke bulunuyor. Zirvenin sonuç bildirisi, Müslüman toplumların sorunlarını içeren 218 maddeden oluşuyor ve bunun 98'inci maddesi Kırım Tatarlarıyla ilgiliydi. Ama maalesef bildiriden Kırım Tatarlarıyla ilgili çıkan sonuç istediğimiz gibi olmadı. Ne işgal ne de insan hakları ihlalleriyle ilgili bir ifade bu bildiriye geçmedi. Yalnızca, "İslam İşbirliği Konferansı Kırım Tatarlarının durumuyla yakından ilgilenecektir" ifadesi yer aldı. Hiçbir şekilde Tatarlara yapılan haksızlıklara değinilmedi. Kırım'a bir gözlemci heyeti gönderilmesine karar verildi. Yine de bunun olumlu bir gelişme olduğunu söyleyebiliriz. Gerçi daha önce Teşkilatın dışişleri bakanları toplantısında da benzer bir karar alınmıştı ama bu karar çerçevesinde hiçbir aksiyonda bulunulmadı. Mısır ve İran, Türkiye'nin Kırım Tatarları için sonuç bildirisine koymak istediği ifadelere çok net bir şekilde karşı çıktı. Bu ne kadar üzücü; düşünseniz Kırım'ın işgaliyle ilgili Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği (AB) birçok batı ülkesinin parlamentoları çok sert ifadeler kullanırken, din kardeşlerimiz sessiz kaldı.

Kırım'ın Rusya'ya bağlanma sürecinde Türkiye de çok ses çıkarmadı. Ama Türkiye ve Rusya arasında yaşanan uçak kriziyle birlikte bu durum değişti. Türk hükümeti bu noktada size daha fazla destek veriyor öyle değil mi?

Türkiye Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne karşı olan Kırım'ın ilhakını BM'de kabul etmedi. Bu duruşu çok iyiydi. Ama Rusya ile olan ticari ilişkileri nedeniyle yaptırımlara dahil olmadı. Bu makul ve anlaşılabilir bir durumdu. Uçak krizi öncesi Türkiye'de tatsız olaylar da yaşanıyordu. Bildiğiniz gibi geçtiğimiz yıl Eylül ayında Kırım'a yönelik gıda ve elektrik ablukası başlattık. Ama Türkiye'de bazı iş adamları bunu fırsat bilerek Kırım'a gemiyle erzak göndermeye ve buradan yasal olmayan bir şekilde gelir elde etmeye başladı. Yine ▶